

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יום ב' דחג השבועות, ה'תשל"ו

חלק ב – יוצא לאור לש"פ במדבר, ד' סיון, ה'תשפ"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הילדה חי' שתחי'

בקשר עם הולדתה ט"ו אייר, ה'תשפ"ה

ולזכות אחותה ואחי'

חנה ולוי שיחיו

נדפס על ידי ולזכות הורי'

הרה"ת ר' זאב וזוגתו מרת מושקא שיחיו קאפלאן

ולזכות זקני'

הרה"ת ר' מנחם מענדל וזוגתו מרת פייגא יוטא שיחיו קאפלאן

הרה"ת ר' יהודה אליקים וזוגתו מרת לאה שיחיו טייכטל

כ"ק מו"ח אדמו"ר שבקירוב פועלים יותר מאשר בריחוק. ויה"ר מהשי"ת אשר העתקתו לדירה החדשה תהי' — משנה מקום משנה מזל לטובה ולברכה.
... בברכה[ה].

ג

ב"ה. ו' תשרי תשי"ז
ברוקלין

שלום וברכה!

... ויה"ר שיבשר טוב בכל האמור וכן בהנוגע להענין דבית הכנסת שלו, ורואים במוחש אשר בתוקף המתאים אף כי בדרכי נועם סו"ס מצליחים ובפרט בחדשים האחרונים שרבים נתעוררו וחוזרים ממעשיהם בענין המחיצה. המצפה לבשו"ט ובברכת חתימה וגמח"ט.

נ.ב. מוסג"פ מה שהו"ל בזמן האחרון, ובטח יזכה בתוכנו גם את הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

ד

היינו כפשוטו — אשר איש העומד מלוא קומתו לא יוכל לראות הנעשה בעזרת נשים — (שהרי זהו מטעמי צורך המחיצה) —

פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שבקירוב פועלים יותר מאשר בריחוק: ראה אג"ק שלו ח"א אגרת ג'תת (ע' צז). ד'רמו (ריש ע' שעב). ובכ"מ.
משנה מקום משנה מזל: ראה ר"ה טז, ב. ב"מ עה, ב. ועוד.

ה

מה שהו"ל בזמן האחרון: כפה"נ הוא מאמר ד"ה שופטים ושוטרים דש"פ שופטים תרל"ג, עם התחלה וסיום של המאמר ד"ה אתם נצבים דש"פ נצו"י תשט"ז (קה"ת, מוצאי ש"ק, כ"ה אלול, ה'תשט"ז). נדפס לאח"ז בסה"מ תרל"ג ח"ב ע' תסא ואילך; ע' תרח ואילך.
זכות הרבים תלוי בו: אבות פ"ה מי"ח.

ו

מצילום כתי"ק. מענה לא' ששאל מהו הגובה המתאים למחיצה בין עזרת אנשים לעזרת נשים לפי ההלכה.
איש העומד מלוא קומתו .. (שהרי זהו מטעמי צורך המחיצה): ראה גם אג"ק ח"ד אגרת ד'תתקפח. חכ"ג אגרת ח'תתב. ובכ"מ.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ במדבר, ד' סיון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות יום ב' דחג השבועות ה'תשל"ו — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ בהר"ב בחוקותי וחלק שלישי י"ל אי"ה לחג השבועות).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ר"ח מתן תורה, ה'תשפ"ה
שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2025 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5785 • 2025

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

[תרגום חפשי]

שמחנו לשמוע אודותיו שהוא מסור ונתון לענייני יהדות, ושיש לו השפעה גדולה על קהלתו.

בד בבד גם נודענו שבבית־הכנסת של קהלתו אין כל מחיצה בין האנשים והנשים כנדרש ע"פ דין.

לא ניתן כלל למדוד את [גודל] העבירה של הכנסת רפורמות בבית־כנסת, וההיזק בבשר ונפש שהעדר המחיצה יכול לגרום חלילה. ולא ניתן כלל להעריך את גודל המצוה של זה שמשפיע ופועל שכל העניינים בבית־הכנסת יחזרו למוטב.

לכן נבקשו במאד לעשות ככל האפשרי שבבית הכנסת שלו תוקם מחיצה כדבעי למהוי. כשרוצים לעשות דבר טוב, מצוי שנתקלים בקשיים רבים. אך צריכים לא להתפעל מזה לעולם, וכשעושים באמת — עוזר השי"ת, והמטרה הטובה מושגת.

בטח דואג גם שייאמר [בבית־הכנסת] היום־ההוא, שזוהי זכות גדולה במאד.

מחכים אנו למענהו הטוב ומודים אנו לו בעד זה למפרע.

ברכת כתיבה וחתומה טובה

לאלתר לתשובה

לאלתר לגאולה

מזכיר

ב

בי"ה, כ"ט טבת תשי"ד

ברוקלין.

שלום וברכה!

... מ"ש אודות עבודתו בביהכ"נ החדש, הנה בהזדמנות שביקרו אותי כאן מר ... שיחיו סבבתי השיחה על ענייני בית הכנסת ועוררתים על הנחיצות הכי גדולה שהבע"ב ובפרט אותם שיש להם דיעה מכרעת יסייעו להרב שיחיו להעמיד את הביהכ"נ בצורה של אורטודוקסי בהחלט, שבזה הוא ג"כ ענין המחיצה, מיקרופון וכו', והדבור ה" באופן כזה שהסכימו בפשיטות שאי אפשר להיות אחרת. מובן שאחכ"ז צריכה הפני אליהם להיות באופן דיפלומטי ובנעימות, היינו שלא יתעורר אצלם החשד שאין הם ממלאים אלא פקודת הרב או שרוצים לעשות בביהכ"נ ענין שהוא היפך שכל הישר כו', ואל בינתו אשען אשר ימצא האופנים המתאימים ואותיות המתאימות בזה. וכבר ידוע פתגם

ב

מיקרופון: ראה גם אג"ק ח"כ אגרת ז'תס, ובהנסמן בהערות שם. חכ"ט אגרת יא'רנו.

יג. החידוש של "האי יומא" דמ"ת שחפץ שבעולם יוכל להתעלות ולהיות חפצא דקדושה (כנ"ל ס"י בארוכה) — בא ע"י הקדמת גלות מצרים, שאף שהיתה באופן ד"ירוד ירדנו¹¹³, הרי כיון שהיתה ההבטחה ד"אעלך גם עלה¹¹⁴, היינו, שכוונת הירידה היא כדי שע"ז תהי' עלי', לכן אין זו ירידה אמיתית, אלא אדרבה: זהו חלק מהעלי' [ע"ד שמצינו בהלכות שבת (שקשור עם מ"ת, שהרי "בשבת ניתנה תורה לישראל"¹¹⁵) לענין "כל המקלקלין פטורין", שאם הקלקול הוא על מנת לתקן, אין זה קלקול אלא תיקון¹¹⁶], והיינו, שגלות מצרים פעלה בירור העולם, וע"ז נעשה העולם ראוי לחידוש של מ"ת¹¹⁷.

וענין זה (שיצי"מ היא הקדמה למ"ת) מרומז גם בפסוק¹¹⁸ "משכני אחריו נרוצה הביאני המלך חדריו":

"משכני" — שמורה שזהו מקום שצריך לצאת משם, אבל הוא בעצמו אינו יכול לצאת משם, אלא צריך מי שימשוך אותו משם — קאי על יציאת מצרים.

וע"ז "אחריו נרוצה" — לא רק "לכתך אחרי במדבר"¹¹⁹, באופן של הליכה, אלא "נרוצה", שמורה על תשוקה גדולה כו' — שקאי על ספירת העומר, כמבואר בר"ן¹²⁰ שאז היו בנ"י במעמד ומצב של השתוקקות וגעגועים לענין של מ"ת, שלכן ספרו את הימים עד שיגיע הזמן דמ"ת.

ואז נעשה הענין ד"הביאני המלך חדריו" — שהקב"ה הביא את בנ"י לחדרים שלו שמלאים "כל הון יקר"¹²¹, שזוהי התורה ש"יקרה היא מפנינים"¹²².

יד. וענין זה אינו רק דבר שהי' בעבר, "למפרע"¹²³, אלא ענין שנפעל גם עתה — דכיון שהענין דמ"ת ישנו בכל יום (שהרי "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים"⁶⁷, וכנוסח ברכת התורה: "נותן התורה", לשון הוה⁶⁸), הנה בתור הכנה לזה צ"ל הענין של יצי"מ — יציאה ממצרים

ואילך). וש"נ.

(119) ירמ' ב, ב.

(120) סוף פסחים.

(121) לשון הכתוב — משלי א, יג. כד,

ד.

(122) שם ג, טו. וראה סוטה ד, ב.

(123) ראה כש"ט בהוספות ס"ק. וש"נ.

(113) מקץ מג, ב.

(114) ריגש מו, ד.

(115) שבת פו, ב.

(116) שם קה, ריש ע"ב (במשנה).

(117) ראה תו"א יתרו עד, סע"א ואילך.

ובכ"מ.

(118) שם"ש א, ד. וראה גם ד"ה משכני

דח"י אלול דאשתקד (תו"מ חפ"א ע' 345

וגבולים, הן בעצמו, בנוגע לגוף ונפש הבהמית כו', והן בנוגע לזולת, לפעול אצלו הוספה בעניני טוב וקדושה, או להתחיל לספר לו — אם אינו יודע — אודות יהדות כו', שעי"ז מוציאים אותו ממעמדו ומצבו הקודם, ופועלים עליו שירצה לרוץ להר סיני, ולספור את הימים — יום אחד, שני ימים וכו' עד תשעה וארבעים יום — מתוך תשוקה ל"הביאני המלך חדריו" במ"ת.

ונוסף על כללות ענין התורה והפצת היהדות, לפעול על עצמו ועל הזולת הענין ד"משכני גו' הביאני המלך חדריו" כפי שהוא בשייכות למ"ת שבכל יום — ישנם זמנים שבהם הרי זה בגילוי ובהדגשה יתירה, — כפי שמצינו בכמה ענינים כלליים בתומ"צ שהם בהדגשה יותר במצוות מסוימות, ולדוגמא: על כללות ענין התומ"צ נאמר¹²⁴ "ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' אלקינו", ומובן שענין זה מודגש יותר במצוה הפרטית דיראת ה' —

כמו בימים טובים, שבהם מאיר אלקות בגילוי יותר, ו"מועדים לשמחה", שקשורים עם שמחה של תורה ושמחה של מצוה, ועאכו"כ ב"זמן מתן תורתנו" — הרי זה בודאי הזמן המתאים ללכת ליהודים ולפעול שיתוסף אצלם ביתר שאת וביתר עוז בענין ד"משכני אחרין נרוצה הביאני המלך חדריו".

וכיון שמדתו של הקב"ה היא מדה כנגד מדה¹²⁵, אלא שזהו כמה (ועד חמש מאות¹²⁶) פעמים ככה — הנה ע"י ההשתדלות לפעול זאת אצל הזולת, הרי זה נפעל גם בעצמו, בנוגע לגופו ונפשו הבהמית כו'.

טו. וענין זה הוא בהמשך למנהג שכ"ק מו"ח אדמו"ר הנהיג בפרט בהיותו בארה"ב לערוך תהלכה — לילך ברגלים, מתוך שמחה ותענוג, לשמח יהודים בשמחת יו"ט, ובמיוחד בזמן מ"ת, שאז ישנו הענין ד"משכני אחרין נרוצה הביאני המלך חדריו".

וכדי להמשיך זאת על כל השנה כולה, יש לקשר זאת עם פעולה גשמית — ע"פ המבואר בדרשות הר"ן¹²⁷ הטעם שבכמה נבואות מצינו

124) ואתחנן ו, כד. וראה תניא ספכ"ג. יומא עו, א (ד"ה תיבה). תוד"ה שלש עשרה ובכ"מ. מדות — ר"ה יז, ב. תוד"ה מרים המתינה —

125) סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב. סוטה יא, א. דורש ב. וראה רמב"ן לך לך יב, ו. ואילך.

126) ראה פרש"י יתרו כ, ו. תשא לד, ז. לבוש על הרקאנטי לך לך שם.

הוספה

א

ז' אלול, ה' תש"ב.

זייער געהערטער מר. ... !

c/o Hebrew Community of ..., N.Y.

שלום וברכה!

אונז האָט געפרייט צו הערן וועגן אייך, אַז איר זייט זייער איבערגעבן פאַר אידישקייט, און אַז איר האָט אַ גרויסע השפעה אויף אייער קאָנגרעגיישאָן.

גלייכצייטיק האָט מען אונז אויך אינפאָרמירט, אַז די שול פון אייער קאָנגרעגיישאָן, האָט ניט קיין מחיצה צווישן די מענער און די פרויען ווי ס'פאָדערט זיך לויטן דין.

ס'איז גאַרניט אַפצומעסטן די עברה פון אַריינטראָגן רעפאָרמעס אין אַ שול, און דער שאָדן בבשר ונפש וואָס דער העדר המחיצה קען בריינגען חלילה. און ס'איז גאַרניט אַפצושאָצן די גרויס פון דער מצוה פון דעם וועלכער ווירקט אַז אַלעס אין דער שול זאָל ווידער גוט ווערן.

מיר וועלן אייך דערפאַר זייער בעטן צו טאָן אַלעס מעגליכעס אַז אין אייער שול זאָל ווערן אַ מחיצה ווי ס'דאַרף צו זיין.

אַז מען וויל טאָן אַ גוטע זאַך טרעפט מען זיך אָפט אָן מיט פיל שוועריקייטן. מען דאַרף אָבער פון דעם קיינמאָל ניט נתפעל ווערן, און אַז מען טוט מיט אַן אמת העלפט דער אויבערשטער, און דער גוטער ציל ווערט דערגרייכט.

זיכער זעט איר אויך ס'זאָל געזאָגט ווערן דער יום תהלים, וואָס ס'איז זייער אַ גרויסער זכות.

מיר דערוואַרטן פון אייך אַ גוטן ענטפער און דאַנקען אייך פאַר דעם אין פאַראויס.

בברכת כתיבה וחתומה טובה

לאלתר לתשובה

לאלתר לגאולה

סעקרעטאַר

לחוכן האגרות דלהלן — ע"ד הכרח מחיצה בביהכ"ס — ראה גם אג"ק ח"ז אגרת ב'קסה, ובהנסמן בהערות שם. ח"ח אגרת ב'תעא. ח"י אגרת ג'קפז. ח"י"ג אגרת ד'תלה, ובהנסמן בהערות שם. ח"י"ד אגרת ה'מט. ח"ט"ז אגרת ה'תשצג. ח"י"ח אגרות ו'תתעח; ו'תתצ, ובהנסמן בהערות שם. ח"כ אגרת ז'תס. חכ"א אגרת ח'קל. חכ"ג אגרת ח'תתב, ובהנסמן בהערות שם. הנדפס בקונטרסים שי"ל לש"פ ראה תשע"ב; משפטים תשע"ג. ועוד.

א

מהעתק המזכירות. ונשלחה (כנראה) על נייר המכתבים של מחנה ישראל.

דער יום תהלים: ראה קובץ מכתבים — תהלים (סו"ס תהלים אהל יוסף יצחק ע' 191 ואילך).

כפי שנאמר על בניי עוד בהיותם במצרים במעמד ומצב שלא היתה להם זכות; וכיון שמפורש הדבר בתושב"כ ששייך גם לבן חמש למקרא שלומד חומש עם פירוש רש"י, הרי זה ענין שמובן בפשטות לכל אחד, וכולל גם נתינת כח להתנהג כך בפועל, בשמחה ובפנימיות.

וכך מעמידים "צבאות ה'" ¹⁷⁸, והולכים — "בנערינו ובזקנינו גו' כבנינו ובבנותינו" ¹⁷⁹ — לקבל פני משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

שהקב"ה צוה לנביא לקשר הנבואה עם פעולה גשמית, שעי"ז נמשך כבר הדבר בעולם העשי' הגשמי.

ולכן: כל אלו שהשתתפו בתהלוכה, יאמרו "לחיים" על יין או משקה גשמי, מתוך כוונה שיין קשור עם יינה של תורה, שעז"נ ¹²⁸ "כי טובים דודיך מיין", והיינו, שנוסף לכך שהתורה נמשלה למים ¹¹¹, יש דרגא נעלית יותר בתורה, שהר"ע היין (וכן ענין השמן ¹²⁹).

והמעשה הוא העיקר ³³ — שימשיכו בכל השנה לעסוק בהפצת היהדות והפצת המעיינות במיוחד, ובשמחה ובפנימיות, שעי"ז תהי' ההתעסקות ביתר שאת ובהצלחה מרובה.

ועי"ז תהי' השנה כולה שנת תורה, שנת אורה ושנת ברכה, וזו תהי' הקדמה קרובה לשנת גאולה, ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

טז. בהמשך להמוזכר לעיל שהענין ד"הביאני המלך חדריו" קאי על מ"ת — ישנה השיחה הידועה מכ"ק מו"ח אדמו"ר ¹³⁰ בנוגע לסעודת חג השבועות, שנוסף על היותה סעודת יו"ט, כמו כל הימים טובים, הרי היא גם סעודת קבלת התומ"צ, בדוגמת סעודת מצוה שעורכים בעת הכנסת ילד יהודי ל"חדר", ועאכו"כ כשהקב"ה הכניס ל"חדר" — "הביאני המלך חדריו" — את כל בניי.

ומכאן למדים בנוגע לענין החינוך (שזוהי מטרת הכניסה ל"חדר") — אשר לא כדעת הטועים שחינוך שייך רק לקטנים בשנים, שהרי בשעת מ"ת נכנסו ל"חדר" כל בניי, כולל גם שבעים הזקנים ומשה ואהרן!

והענין בזה — שכל אחד שמתחיל ענין חדש שלא הי' אצלו לפנ"ז, זקוק הוא לענין של חינוך, וכמו כללות ענין חנוכה המשכן והמזבח, כפי שמבאר רבינו הזקן ¹³¹ ש"חנוכה זו היא מלשון חינוך, כמו חנוך ¹³² לנער ע"פ דרכו", לחנך ולהרגיל בענין העבודה כו', וכפי שמצינו ש"נכנס משה עם אהרן ללמדו על מעשה הקטורת" ¹³³, וכמוזכר לעיל ¹³⁴ שכאשר כהן נכנס לעבודה (שזהו ריבוי זמן לאחר שנעשה בן י"ג

(128) שה"ש א, ב. וראה ע"ז לה, רע"א. (132) משלי כב, ו.

(129) חסר קצת (המו"ז). (133) פרש"י שמיני ט, כג.

(130) סה"ש תש"ג ס"ע 143 ואילך. (134) שיחת ערב חה"ש סי"ח (לעיל ע' 131)

(131) לקו"ת נשא כט, א. וראה תו"א (268).

וישב כט, ד.

(179) שם יו"ד, ט.

(178) בא יב, מא.

שנה¹³⁵) צריך להביא מנחה מיוחדת שנקראת מנחת חינוך, ולאחרי שמתעלה ומגיע לדרגת כהן גדול, צריך להביא מנחת חינוך נוספת¹³⁵, ועוד כמה דוגמאות בנוגע לענין החינוך.

ועד"ז בנוגע לכללות הענין של מ"ת, שב"האי יומא" נעשו בנ"י מציאות חדשה — "היום הזה נהיית לעם"¹³⁶, בדוגמת גר שנתגייר שהוא כקטן שנולד¹³⁷, ולכן הוצרך אז להיות ענין החינוך.

יז. ובענין זה מודגשת השייכות של חג השבועות למשה רבינו¹³⁸: ענינו של משה רבינו הוא — תורה, כמ"ש¹³⁹ "זכרו תורת משה עבדי", "לפי שמסר נפשו עלי' נקראת על שמו"¹⁴⁰.

ועז"נ¹⁴¹ "משה קיבל תורה מסיני ומסרה כו'" לכל אחד מישראל ולכל בנ"י עד סוף כל הדורות [ובפרט בנוגע לפלפולא דאורייתא, שניתן למשה, ו"נהג בה טובת עין ונתנה לישראל"¹⁴²], ובאופן ד"אלה המשפטים אשר תשים לפניהם"¹⁴³, כפירוש רש"י: "להבינם טעמי הדבר ופירושו .. כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם" (כפי שמביא רבינו הזקן בהל' ת"ת¹⁴⁴ בנוגע לאופן לימוד הרב עם התלמידים: "שונה וחוזר הדבר כמה פעמים עד שיבינו עומק ההלכה בטעמה היטב, שנאמר¹⁴⁵ ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם, ואומר ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם .. צריך אתה לשום לפניהם טעם המיישב תלמודם ומשימו בלבם"), שלכן זוכרים זאת — "זכרו תורת משה עבדי".

וענין זה הוצרך להיות באופן המתאים לפי מעמדו ומצבו של כל אחד מישראל — כפי שמצינו במדרש על הפסוק¹⁴⁶ "ומשה הי' רועה" [ש"כל מי שכתוב בו הי' מתוקן לכך"¹⁴⁷, היינו, שתיכף משנולד¹⁴⁸ היתה תכליתו ותפקידו להיות רועה ישראל, שאינו דואג לעצמו, אלא לצאן מרעיתו, ע"ד האמור לעיל (ס"ז) ש"לא הי' פונה לעסקיו אלא מן ההר אל העם"], שהנהגתו במרעה הצאן היתה כמו דוד ש"הי' מוציא הקטנים

כשרות וטהרת המשפחה, וכן לברר אם הילד לובש טלית קטן, או אפילו אם הוא בכלל מהול (ואכן מוצאים כאלו שמאיזה סיבה שתהי' לא נכנסו כבריתו של אברהם אבינו) — אומרים לו, שכיון שילד זה הוא מזרע ישראל, צריך להשתדל שיקיים מצוה שהזמן גרמא, מצוה עוברת.

ולכל לראש — הרי זה ענין החינוך, שנוגע בכל יום ויום, דכיון שהילד מתחנך בכל יום, הרי מובן שאם יהי' לו מחנך טוב, אזי יקבל חינוך טוב, ואם לא יהי' לו מלמד טוב, לא יהי' לו חינוך טוב, ואם לא יהי' לו מלמד בכלל, אזי יקבל חינוכו מהרחוב, מהשכנים וכו', וכיון ש"אתם המעט מכל העמים"¹⁷¹, ילמד ויתחנך מהגויים, או להבדיל מיהודים שאינם שומרי תומ"צ, שלדאבוננו הרי הם הרוב בין בנ"י גופא; ואם לא ידאג לכך מיד בשעה שפוגש אותו, הרי יתכן שלאח"ז לא יפגוש יותר אותו או את הוריו, ולכן צריך מיד לאחוז בידו, בדרכי נועם ובדרכי שלום, ולהביאו למקום שבו יקבל חינוך יהודי — "הביאני המלך חדריו" — חינוך הכשר, ועד לחינוך על טהרת הקודש (ופשיטא — שלא לדחותו ולומר לו שאינו שייך לבנ"י וכו', שע"ז מרחקים אותו מיהדות, ואז ישאר ב"פאָבליק-סקול", ולא יוכלו לפעול עליו מאומה).

ומה שטוען שענין החינוך הוא מצוה על האב בלבד¹⁷², ורק מדרבנן (מלבד החינוך בלימוד התורה)¹⁷³, וא"כ יש להקדים תחילה ענינים שהם מדאורייתא, כמו הנחת תפילין, שמירת שבת וכיו"ב — הנה באמת יכולים לדבר על שני הדברים, ובלשון הידוע¹⁷⁴: "מקום יש בראש להניח בו שתי תפילין", אבל לכל לראש צריך לדבר אודות ענין החינוך, כי, כשמדברים ביום ראשון אודות שמירת שבת, הרי זה ענין שנוגע רק לאחר ששה ימים, אבל כשמדברים אודות חינוך, הנה אם רק יהיו הדברים יוצאים מן הלב, ואפילו מאה פעמים ואחד... מבלי להתעייף, אזי יכנסו הדברים אל הלב¹⁷⁵ ויפעלו פעולתם, כך, שמיד ביום ראשון אחר הצהריים יתחיל הילד ללמוד יהדות (אפילו באנגלית, ובלבד שזוהי יהדות).

וההתעסקות בזה צריכה להיות באופן המתאים לכך שמתעסקים עם "בנים אתם לה' אלקיכם"¹⁷⁶, ויתירה מזה: "בני בכורי ישראל"¹⁷⁷ —

(171) ואתחנן ז, ז.
(172) ראה אנציק' תלמודית (כרך טז) ערך חנוך ס"ב (ע' קסה). וש"ג.
(173) ראה הל' ת"ת לאדה"ז בתחלתו. וש"ג.
(174) עירובין צה, ב. וש"ג.
(175) ראה ס' הישר לר"ת שי"ג. הובא בשל"ה סט, א.
(176) פ' ראה יד, א.
(177) שמות ד, כב.

(135) ראה רמב"ם הל' כלי המקדש ספ"ה.
(136) תבוא כז, ט.
(137) יבמות כב, א. וש"ג.
(138) ראה גם שיחת יום ב' דחה"ש דאשתקד ס"ב ואילך (תו"מ ח"פ ס"ע 268 ואילך). וש"ג.
(139) מלאכי ג, כב.
(140) ראה שבת פט, א. מכילתא בשלח טו, א. שמור"ר פ"ל, ד. וש"ג.
(141) אבות רפ"א.
(142) נדרים לח, א.
(143) ר"פ משפטים.
(144) פ"ד הי"ח.
(145) וילך לא, יט.
(146) שמות ג, א.
(147) שמור"ר פ"ב, ד.
(148) ראה לקו"ש חט"ז ע' 203. וש"ג.

תינוק אינו מבין עניני פשרות כו', וכשרואה שהבטיחו לו דבר-מה ולא קיימו זאת, אזי מאבד את כל האימון במחנך, כיון שרואה אצלו דבר שהוא היפך האמת].

אבל ח"ו לדחותו ולומר שכיון שאינו צדיק גמור, לכן אין לו שייכות כלל לעניני תומ"צ — היפך האמת שכל אחד מישראל שייך לכל התומ"צ!

וכמ"ש הרמב"ם¹⁶⁸ — שהי' מורה הנבוכים בדורו ובכל הדורות — שאפילו ירבעם בן נבט נפרעין ממנו על ביטול עירוב תבשילין: לכאורה אינו מובן: כיון ש"ירבעם בן נבט חטא והחטיא את הרבים"¹⁶⁹, שלכן אין לו חלק לעולם הבא (דאף ש"כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא", הרי יש כאלו שעליהם נאמר ש"אין להם חלק כו'")¹⁷⁰ — מה יש לדבר עמו אודות עירוב תבשילין שהיא מצוה מדרבנן, בה בשעה שעדיין לא עשה תשובה על שחטא והחטיא את הרבים?!

אך הענין הוא — שיש כאן שתי חשבונות בפני עצמם, ולכן, בבוא ענין שהזמן גרמא (כמו עירוב תבשילין בערב חג השבועות), הנה מבלי הבט על מעמדו ומצבו בשאר הענינים ה"ה מחוייב לקיים ענין זה, ואז, הנה נוסף על מעלת קיום מצוה זו כשלעצמה, שזהו ענין שקובע ברכה לעצמו, הרי זה יגרור קיום מצוה נוספת, וע"י הניצוץ קדושה שיומשך אצלו ע"י קיום המצוה, יהי' לו גם נקל יותר לשוב בתשובה על שחטא והחטיא את הרבים.

כא. ובנוגע לפועל:

כשפוגשים יהודי בערב שבועות — יהי' מי שיהי', גם אם הוא טוען שאינו שייך לקיום התומ"צ — צריכים לומר לו שעכשיו עליו לקיים מצות עירוב תבשילין, ולומר לו מיד שישנם עוד עניני יהדות עיקריים וחמורים כו', שעדיין צריכים לדבר עמו אודותם, אלא שכרגע מדברים עמו רק אודות עירוב תבשילין, כך, שלא יעלה על דעתו שבכך נעשה כבר צדיק גמור... אלא ידע שעדיין לא דיברו עמו בנוגע לכל שאר הענינים.

ועד"ז כשפוגשים ברחוב ילד יהודי, הנה אע"פ שיש מי שטוען שלכל לראש צריך לברר אם הוריו מקיימים מצוות בהידור, שמירת שבת,

(168) ראה אגרת השמד פ"ד. אגרת תימן (169) אבות פ"ה מ"ח. ספ"א. (170) סנהדרין ר"פ חלק.

לרעות כדי שירעו עשב הרך, ואח"כ מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינוני, ואח"כ מוציא הבחורים שיהיו אוכלין עשב הקשה"¹⁴⁹.

וכמודגש גם בכך ש"הואיל משה באר את התורה הזאת"¹⁵⁰, "בשבעים לשון פירשה להם"¹⁵¹ — כיון שצריך להביא את התורה גם לאלו שנמצאים במעמד ירוד כ"כ שאינם מבינים לשון הקודש, וצריך לתרגם להם עניני התורה בשבעים לשון.

יח. זאת ועוד:

מצינו שלפני יצי"מ טען משה רבינו להקב"ה "מה זכו ישראל שיעשה להם נס ואוציאם ממצרים"¹⁵², "מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים"¹⁵³.

והקב"ה לא אמר למשה שאינו צודק באמרו "מה זכות יש לישראל כו'", כיון שבאמת יש להם זכות כו', אלא הקב"ה אמר לו "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", "דבר גדול יש לי על הוצאה זו, שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה"¹⁵⁴, היינו, שבהיותם במצרים אכן אין להם זכות כו', אלא שאעפ"כ מוציא אותם הקב"ה ממצרים, בגלל שעתידיים לקבל את התורה לאחר זמן — שהרי ענין זה נאמר למשה עוד לפני התחלת עשר המכות, ולאח"ז עברה שנה שלימה עד ליצי"מ, ולאח"ז עברו עוד שבעה שבועות עד מ"ת, ובזכות זה שלאחרי זמן עתידים לומר נעשה ונשמע ולקבל את התורה, ראויים הם שיוציאום ממצרים.

ובשביל יהודים כאלו שבמצב ההוה אין להם זכות כו' — צריך משה לעזוב את המקום שבו הי' רועה את צאן יתרו חותנו, "אחר המדבר .. הר האלקים חורבה"¹⁴⁶, בעשותו זאת כדי להיות מובדל מן העולם, שאז יוכל לעסוק בתורה ועניני אלקות (שזהו הטעם שהאבות ומשה היו רועי צאן כו'¹⁵⁵), ותמורת זה עליו ללכת לעיר מלאה גילולים¹⁵⁶, ולעמוד לפני פרעה, תוקף הקליפה¹⁵⁷, כדי להוציא ממצרים יהודים כאלו שאין להם זכות, ואעפ"כ מוציאם אותם ממצרים כדי שיקבלו את התורה!

(149) שם, ב. וראה מדרש תהלים (הוצאת (154) שם ובפרש"י. (155) ראה לקו"ש חכ"ה ס"ע 196 ואילך. (156) פרש"י וארא ט, כט. (157) ראה זח"ב לר, א. (150) דברים א, ה. (151) פרש"י עה"פ. (152) פרש"י שמות שם, יא. (153) שם, יב.

יט. ומזה מובנת ההוראה בנוגע להתעסקות עם הזולת בענין החינוך:

ובהקדים — שלכאורה אינו מובן: מדוע צריכה התורה לספר שמשה רבינו לא מצא זכות לבני שיצאו ממצרים, עד שהי' צורך בזכות שלאחרי כן יקבלו את התורה?! וא' התירוצים לזה — ע"פ דברי המשנה¹⁵⁸ "למה מזכירין דברי היחיד בין המרובין וכו'", שאם יבוא פעם מישהו שירצה לומר כך, יאמרו שכבר נאמרו דברים אלו, ולא נתקבלו, ועד"ז בנדר"ד, שהי' כדאי שמשה רבינו ישאל את השאלה והקב"ה יענה לו, ויכתב הדבר בתורה, כיון שיש בזה הוראה לכל הדורות!

וההוראה היא — שכאשר אומרים ליהודי שעליו לצאת ולפגוש ילד או ילדה מישראל, או את האב או האם, ולמצוא דרך לפעול שיקבלו חינוך יהודי, והוא טוען: איזו זכות יש לפלוני שהוא ידאג לחינוך ילדיו לתורה לחופה ולמעשים טובים, בידעו איך היתה הנהגתו זה-עתה בחג השבועות זמן מ"ת — כך שטענתו שפלוני איך לו זכות כו' אינה בגלל שמביט עליו בעין שמאלית... אלא כפי שהי' אצל משה, ש"אוהב ישראל היי"י¹⁵⁹, ו"אמת ראה"¹⁶⁰, ואעפ"כ טען "מה זכות יש לישראל כו'" — אומרים לו, שעל זה השיב הקב"ה למשה "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים", והיינו, שצריך להסתכל על יהודי (לא כפי שהוא עתה, אלא) איך שייראה לאחר שיתעסקו עמו.

כ. אמנם, הפעולה על הזולת בענין החינוך אינה יכולה להיות באופן שמכריח את המחונוך להתנהג מיד כדבעי, אלא יש להתייחס לכל אחד לפי ערך מעמדו ומצבו — "על פי דרכו"¹⁶¹, ע"ד ההנהגה במרעה הצאן באופן שתחילה "הי' מוציא הקטנים לרעות כדי שירעו עשב הרך וכו'".

ובפרטיות יותר:

הרמב"ם מבאר בפירוש המשניות¹⁶² שהתחלת החינוך של קטן צריכה להיות באופן שמבטיחים לו ממתקים, כסף וכבוד וכו', היינו, באופן שלא לשמה, ורק לאחר"ז יוכל להגיע לדרגה דלשמה.

ועד"ז מובן בנוגע לגדול בשנים — שכאשר נמצא במעמד ומצב שלעת-עתה אי אפשר לפעול עליו לקיים תומ"צ בשביל לקבל שכר

בעוה"ב, יכול לקיים תומ"צ בשביל ממון וכיו"ב. וכמו"כ אם לעת-עתה אי אפשר לפעול עליו לקיים כל תרי"ג המצוות, יש לפעול עליו לקיים לכל-הפחות מצוה אחת וכו'.

אלא שצריך להזהר שלא יתפרש הדבר בתור שינוי או פשרה בחיוב של קיום התומ"צ, שכן, כל ענין של פשרה הוא שקר, דכיון שאומרים רק חצי דבר, רבע דבר או ג' רבעים, הרי זה היפך מתורת אמת;

צריך לומר לו את האמת לאמיתתה — שיש חיוב לקיים כל תרי"ג המצוות, ולא כהטעות של בעלי-פשרות שאומרים שכיון שנשנתו העתים, וצריך להבטיח שפלוני לא יאבד ח"ו את שייכותו ליהדות, יכולים לומר לו שיש רק תרי"ב מצוות; לא כך מקרבים יהודי ליהדות, שהרי סוכ"ס יתפוס שאמרו לו היפך האמת, ובאמת ישנם תרי"ג מצוות. ואם יכולים לבטל מצוה אחת, אין זו תורת אמת, אלא מעשה ידי אדם, ובמילא יכול הוא לבטל עוד מצוה וכו', ולהתנהג כפי שמתקבל בשכלו!

ולכן צריך לומר לו דברים כהווייתן! וכמו בשעה שמשה רבינו באר את התורה הזאת בשבעים לשון — שהיו "אלה הדברים" כמו שהם, "לא פחות ולא יותר"¹⁶³, ללא קיצורים וללא פשרות, ולא להתיירא שאם יתרגם מילים חריפות ("א' שאַרפּן וואָרט"), לא ישא הדבר חן בעיני אלו שנמצאים מסביבו — "בשוקא".

אלא שאומרים לו, שבגלל שהוא לא מוכן עדיין לקיים את כל המצוות, הנה לעת עתה עליו לעשות מה שיכול, אבל עליו לדעת שחסר לו הרבה, אלא שאין ברירה, כיון שסדר העבודה הוא באופן ש"מעט מעט אגרשנו"¹⁶⁴, ולכן עליו להתחיל לכל-הפחות עם קיום מצוה אחת, ועי"ז הנה "מצוה גוררת מצוה"¹⁶⁵ (כתכונת וסגולת כל מצוה, כפי שרואים בפועל ממש למטה מעשרה טפחים); וכמו בתינוק, שהתחלת החינוך צריכה להיות "על פי דרכו", שמתחיל ללמוד בגלל שמבטיחים לו מיני מתיקה וכיו"ב.

[ומובן, שכאשר מבטיחים לו משהו עבור לימודו, צריך לקיים זאת, כדאיתא בספרים¹⁶⁶ שצריך להזהר בזה במיוחד אצל תינוק, כי, בנוגע לגדול יכולים לפעמים לשנות "מפני דרכי שלום"¹⁶⁷ וכיו"ב, משא"כ

(166) ראה ספר חסידים סד"ש. וראה גם תו"מ חכ"ז ס"ע 82. וש"נ.
(167) ראה אנציק' תלמודית (כרך ח) ערך הבאת שלום ס"ג (ע' נב ואילך). וש"נ.

(163) פרש"י יתרו יט, ו.
(164) משפטים כג, ל.
(165) אבות פ"ד מ"ב.

(158) עדיות פ"א מ"ו (ובפי' הרע"ב).
(159) גמ' תו"מ חפ"א ע' 89. וש"נ.
(160) סנהדרין קיא, סע"א.
(161) משלי כב, ו.
(162) שם ר"פ חלק.
(163) מנחות סה, א"ב.